

Sygn. akt VIII Gz 201-202/16

POSTANOWIENIE

Dnia 11 stycznia 2017 r.

Sąd Okręgowy w Bydgoszczy, VIII Wydział Gospodarczy

w następującym składzie:

Przewodniczący: SSO Marek Tauer

Sędziowie: SO Elżbieta Kala

SR del. Artur Fornal (sprawozdawca)

po rozpoznaniu w dniu 11 stycznia 2017 r. w Bydgoszczy

na posiedzeniu niejawnym

sprawy upadłościowej **M. K.** - nie prowadzącego działalności gospodarczej

w przedmiocie umorzenia zobowiązań bez ustalania planu spłaty wierzycieli

na skutek zażaleń wierzycieli : **(...) S.A. z siedzibą w W.** (sygn. VIII Gz 201/16) oraz **(...) w W.** (sygn. VIII Gz 202/16) na postanowienie Sądu Rejonowego w Bydgoszczy z dnia 12 października 2016 r., sygn. akt XV GUp 8/16

p o s t a n a w i a :

oddalić zażalenia.

Artur Fornal Marek Tauer Elżbieta Kala

Sygn. akt VIII Gz 201-202/16

UZASADNIENIE

Zaskarżonym postanowieniem z dnia 12 października 2016 r. Sąd Rejonowy w Bydgoszczy umorzył w całości wszystkie zobowiązania M. K. powstałe przed dniem ogłoszenia jego upadłości, tj. przed 20 stycznia 2016 r., bez ustalania planu spłaty wierzycieli oraz obciążył Skarb Państwa kosztami postępowania.

W uzasadnieniu tego rozstrzygnięcia Sąd upadłościowy wskazał, że z wnioskiem o umorzenie zobowiązań wystąpił upadły, a przychylił się do niego syndyk. W przedstawionej na tą okoliczność opinii syndyk zwrócił uwagę na bardzo trudną sytuację majątkową i osobistą upadłego. Sąd pierwszej instancji ustalił, że upadły ma 44 lat i nie posiada żadnego wartościowego majątku, a wraz z żoną i dwójką małoletnich dzieci zamieszkuje w wynajmowanym mieszkaniu komunalnym, w skromnych warunkach. Upadły jest zatrudniony na 1/2 etatu, a jego dochody wynoszą 686,93 zł netto miesięcznie, zaś jego żony – 1.360 zł netto. Syn upadłego ma 16 lat, a córka – która ma wadę serca i pozostaje pod stałą opieką lekarską – 10 lat. Upadły zawodu jest technikiem elektrykiem, a pracuje jako kierowca, poszukuje lepiej płatnej pracy, jak dotąd jednak bezskutecznie, biorąc pod uwagę trudny rynek pracy dla osób w wieku upadłego i z jego wykształceniem. Miesięczne koszty utrzymania upadłego i jego rodziny wynoszą ok. 3.500 zł, w tym na czynsz i opłaty wydawana jest kwota ok. 1.000 zł, na jedzenie ok. 1.600 zł, a na środki czystości, odzież, leki, artykuły szkolne ok. 450 zł. Sąd pierwszej instancji ustalił również, że w przedmiotowym postępowaniu sędzia-komisarz zatwierdził listę wierzytelności, na której została umieszczona wierzytelności w łącznej wysokości 73.769,40

zł. Z uwagi na brak funduszy masy upadłości nie został sporządzony plan podziału, a Skarb Państwa tymczasowo pokrył koszty postępowania.

Sąd upadłościowy zważył, że zgodnie z art. 491¹⁶ ust. 1 ustawy - Prawo upadłościowe i naprawcze zobowiązania upadłego umarza się bez ustalania planu spłaty wierzycieli, jeżeli osobista sytuacja upadłego w oczywisty sposób wskazuje, że nie byłby on zdolny do dokonania jakichkolwiek spłat w ramach planu spłaty wierzycieli. Sąd zwrócił uwagę, że jedynym warunkiem zastosowania tego przepisu jest osobista sytuacja upadłego, bez znaczenia jest natomiast wysokość niezaspokojonych zobowiązań, przyczyna powstania trudnej sytuacji osobistej upadłego czy też inne okoliczności. Sama obiektywnie istniejąca sytuacja osobista upadłego wykluczająca jakiegokolwiek spłaty w ramach planu jest wystarczającą podstawą do umorzenia zobowiązań bez ustalania planu spłaty wierzycieli. Jeżeli więc mimo posiadania przez upadłego zdolności zarobkowych którekolwiek z jego zobowiązań jest na poziomie tak znacznie przekraczającym te możliwości, że nie będzie on w stanie realizować jakiegokolwiek planu spłaty na rzecz wierzycieli w okresie przewidzianym na realizację tego planu (3 lata), to w takiej sytuacji będzie mógł mieć zastosowanie art. 491¹⁶ ust. 1 ww. ustawy. W ocenie Sądu pierwszej instancji w przedmiotowej sprawie oczywistym jest, że sytuacja osobista upadłego jednoznacznie wskazuje, że nie jest on i nie będzie zdolny do dokonania jakichkolwiek spłat w ramach planu spłaty wierzycieli. W takiej bowiem sytuacji, w jakiej znajduje się aktualnie upadły – osoba bez majątku, zatrudniony na pół etatu - o niewielkim dochodzie, mający na utrzymaniu rodzinę i opiekujący się chorym dzieckiem nie jest w stanie osiągnąć niezbędnych do tego dochodów i to nawet w przypadku gdyby podjął zatrudnienie na pełny etat. Sąd upadłościowy podkreślił, że ponoszone przez upadłego wydatki znajdują się na granicy minimum socjalnego, zwłaszcza zaś podana kwota przeznaczana na wyżywienie (1.600 zł miesięcznie na 4 osoby) może tylko świadczyć o umiejętności wyjątkowo racjonalnego i oszczędnego wydatkowania środków na ten cel. Upadły nie posiada przy tym żadnych zobowiązań określonych w art. 491²¹ ust. 2 ww. ustawy (tj. takich, które z mocy prawa nie podlegają umorzeniu).

Zażalenia na powyższe postanowienie złożyli wierzyciele – (...) S.A. oraz (...) w W..

Wierzyciel (...) S.A. wniósł o uchylenie zaskarżonego postanowienia i przekazanie sprawy do dalszego prowadzenia przez Sąd pierwszej instancji, zawarcie z upadłym umowy ratalnej, w ramach której raty dostosowane byłyby do możliwości płatniczych upadłego ocenionych przez Sąd Rejonowy na poziomie minimalnego wynagrodzenia, a ponadto o zasądzenie od upadłego kosztów postępowania zażaleniowego. Skarżący zarzucił przedmiotowemu rozstrzygnięciu naruszenie art. 491⁽¹⁶⁾ust. 1 Prawa upadłościowego i naprawczego poprzez jego błędne zastosowanie polegające na przyjęciu, że osobista sytuacja upadłego w oczywisty sposób wskazuje, że nie byłby on zdolny do dokonania jakichkolwiek spłat w ramach planu spłaty. W uzasadnieniu zażalenia podkreślono, że w toku postępowania upadły złożył jedynie wniosek o umorzenie zobowiązań bez ustalania planu spłaty, nie dowodząc tym samym ciężkiej sytuacji materialnej, a tym bardziej braku możliwości zmiany wysokości uzyskiwanych dochodów. W ocenie tego skarżącego zarówno wiek, jak i miejsce zamieszkania upadłego pozwalają na podjęcie przez niego bardziej dochodowej pracy, co w rezultacie pozwoliłoby na częściową spłatę wierzycieli.

Wierzyciel (...) w W. wniósł o uchylenie zaskarżonego postanowienia i przekazanie sprawy Sądowi pierwszej instancji celem ponownego rozpoznania i ustalenia planu spłaty zobowiązań upadłego, a także o zasądzenie od upadłego kosztów postępowania zażaleniowego. Skarżący zarzucił przedmiotowemu rozstrzygnięciu naruszenie :

art. 491¹⁶ ust. 1 Prawa upadłościowego poprzez jego niewłaściwe zastosowanie w sytuacji, w której nie ustalono ponad wszelką wątpliwość braku zdolności upadłego do wykonania chociażby w części zobowiązań w ramach planu spłaty wierzycieli, a także błędną wykładnię tego przepisu i przyjęcie, że pojęcie „jakichkolwiek spłat” dotyczy także niewielkich, nawet drobnych spłat, w sytuacji gdy dotyczy ono całkowitej (a nie częściowej) niemożności dokonywania spłat,

art. 491¹⁴ ust. 1 Prawa upadłościowego poprzez umorzenie zobowiązań bez ustalania planu spłaty wierzycieli w sytuacji gdy istniały podstawy do jego ustalenia i zapewnienia wierzycielom chociażby częściowego zaspokojenia ich wierzytelności.

W uzasadnieniu tego zażalenia podkreślono, że brak możliwości dokonywania przez dłużnika jakichkolwiek spłat wierzycieli należy wiązać z rzadką sytuacją osób całkowicie pozbawionych możliwości zarobkowania, w szczególności na skutek choroby lub niepełnosprawności. Skarżący wskazał, że zgodnie z danymi GUS bezrobocie w powiecie (...) w październiku 2016 r. wynosiło 4,9 %, było zatem niewielkie, co pozwala przypuszczać, że upadły posiadający wykształcenie techniczne może znaleźć lepiej płatną pracę lub też pracę na cały etat. Wierzyciel zauważył ponadto, że upadły poprzednio – w latach 2000-2011 – prowadził działalność gospodarczą, należy więc wnioskować, że jest człowiekiem przedsiębiorczym i dobrze zorganizowanym, może więc uzyskać dochód znacznie większy niż 686,93 zł miesięcznie. Zdaniem skarżącego Sąd pierwszej instancji ograniczył się do powierzchownej jedynie oceny możliwości zarobkowych upadłego, nie zbadał bowiem, czy nie otrzymuje on żadnych innych świadczeń, np. na dzieci, a także czy nie pełni on innych funkcji (np. czy nie zasiada w zarządzie fundacji). W ocenie wierzyciela odstępnie od ustalenia planu spłaty powinno mieć charakter wyjątkowy i dotyczyć wyłącznie sytuacji w których niemożliwe jest dokonywanie jakichkolwiek, nawet najmniejszych spłat.

Sąd Okręgowy zważył, co następuje.

Zażalenia wniesione przez wierzycieli nie zasługiwały na uwzględnienie.

Na wstępie wyjaśnić należy, że w niniejszej sprawie zastosowanie znajdują przepisy ustawy z dnia 28 lutego 2003 r. Prawo upadłościowe i naprawcze (tekst jednolity Dz.U. z 2015 r., poz. 233 ze zm. - dalej jako „p.u.n.”) w brzmieniu obowiązującym przed dniem 1 stycznia 2016 r., skoro wniosek o ogłoszenie upadłości wpłynął w niej przed tą datą (art. 449 ustawy z dnia 15 maja 2015 r. Prawo restrukturyzacyjne [Dz.U. z 2015 r., poz. 978 ze zm.]) – w dniu 10 listopada 2015 r. (zob. k. 2 akt XV GU 237/15). Na marginesie jedynie wskazać można, że obecnie obowiązująca regulacja nie wprowadziła żadnych zmian w zakresie istotnym dla rozstrzygnięcia przedmiotowych zażeń.

Wymaga podkreślenia, że instytucja upadłości konsumenckiej ma w założeniu przeciwdziałać negatywnemu i narastającemu zjawisku społecznemu nadmiernego zadłużania się osób fizycznych. Jej celem jest umożliwienie oddłużenia tym osobom fizycznym, które są zadłużone w stopniu uniemożliwiającym samodzielną spłatę długów. Powyższe ma w założeniu ograniczyć wykluczenie społeczne - umożliwiając ponowny udział dłużnika w legalnym obrocie gospodarczym, a w dłuższej perspektywie umożliwić także ponowne skorzystanie z usług instytucji finansowych.

Założenia powyższe znajdują swój wyraz w treści art. 2 ust. 2 p.u.n. Powołana regulacja przesądza o tym, że postępowanie upadłościowe wobec osób fizycznych nieprowadzących działalności gospodarczej należy prowadzić tak, **aby umożliwić umorzenie zobowiązań upadłego** niewykonanych w postępowaniu upadłościowym, a dopiero jeśli jest to możliwe - zaspokoić roszczenia wierzycieli w jak najwyższym stopniu.

Należy w konsekwencji uznać, że pierwszoplanowym celem tzw. upadłości konsumenckiej jest oddłużenie osoby fizycznej (por. A. J. Witosz, Przesłanki ogłoszenia upadłości konsumenckiej, [w:] Przegląd prawa handlowego, 2015, Nr 2). Na uwadze należy mieć także liberalizację dostępu konsumentów do ogłoszenia ich upadłości wobec wyłączenia zastosowania do postępowania w sprawie ogłoszenia upadłości osoby fizycznej nieprowadzącej działalności gospodarczej przepisów dotyczących m.in. konieczności posiadania środków wystarczających co najmniej na koszty postępowania upadłościowego (art. 491² ust. 1 p.u.n.).

Odnosząc się w świetle powyższych uwag do stanowiska każdego ze skarżących należy podkreślić, że chociaż umorzenie zobowiązań jest wyjątkiem od zasady, który należy interpretować zwięźajaco, to Sąd upadłościowy słusznie zwrócił uwagę, że decydujące znaczenie będą miały w tej kwestii ustalenia dotyczące sytuacji osobistej upadłego. Jeśli więc na podstawie takich ustaleń okaże się oczywiste, że upadły nie jest zdolny do dokonania jakichkolwiek spłat na

rzecz wierzycieli zastosowanie powinien znaleźć przepis art. 491¹⁶ ust. 1 p.u.n. przewidujący umorzenie zobowiązań upadłego bez ustalania planu spłaty.

W ocenie Sądu Okręgowego słusznie ocenił Sąd upadłościowy, że sytuacja osobista i majątkowa upadłego jednoznacznie przesądza, że nie będzie on zdolny do dokonywania jakichkolwiek spłat w ramach planu spłaty wierzycieli. Odnośnie zarzutu wydania orzeczenia bez wystarczającego rozważenia źródeł i wysokości dochodów upadłego stwierdzić należy, że zarówno z jego wysłuchania – co nastąpiło na posiedzeniu w dniu 12 października 2016 r. (k. 86-87 akt sprawy), jaki i z opinii syndyka oraz przedłożonych dokumentów (zob. k. 40-44 a także informacje z KRS i Urzędu Skarbowego – k. 29-31 v. akt sprawy) wynika, że łączne przychody miesięczne rodziny upadłego wynoszą 3.276 zł (uwzględniając zasiłek na dzieci oraz świadczenie z tytułu programu „Rodzina 500 plus”, a także wynagrodzenie uzyskiwane przez żonę upadłego, która pracuje jako pomoc kuchenna w przedszkolu), co daje dochód w kwocie 819 zł na osobę (przy rodzinie liczącej 4 osoby), a stan ten nie ma charakteru jedynie przejściowego.

Gdy natomiast chodzi o możliwości zarobkowe upadłego, to wskazać trzeba, że zeznał on, iż poszukuje lepiej płatnej pracy, jednak bezskutecznie (k. 86 v. akt sprawy). Trzeba przy tym zauważyć, że z dokumentów znajdujących się w aktach sprawy o ogłoszenie upadłości wynika, że upadły zaprzestał faktycznie prowadzenia działalności gospodarczej jeszcze w roku 2006 (choć wyrejestrował się jako przedsiębiorca dopiero w roku 2011), a odkąd w czerwcu 2011 r. jego poprzedni pracodawca wypowiedział mu „dobrze płatną” umowę o pracę bez rezultatu poszukiwał lepszej pracy (uzasadnienie wniosku o ogłoszenie upadłości – k. 3-4; wysłuchanie dłużnika – k. 21-22 akt XV GU 237/15). W ocenie Sądu odwoławczego nie można zakładać z góry, bez jakichkolwiek innych ku temu przesłanek, że w tym przypadku upadły z pewnością może osiągać wyższe dochody, a także jaka mogłaby być ich hipotetyczna wysokość. Zauważyć również trzeba, że zainteresowani wynikiem niniejszego postępowania wierzyciele – reprezentowani przez profesjonalnych pełnomocników, których Sąd pierwszej instancji zawiadomił o terminie posiedzenia wyznaczonego celem wysłuchania upadłego (zob. k. 66 i 67 akt sprawy) – chociaż przedstawili swoje negatywne stanowisko w przedmiocie wniosku (w formie pisemnej), to jednak zaniechali w tym zakresie jakiegokolwiek inicjatywy dowodowej (k. 76-77, 81, 86-87 na temat rozkładu ciężaru dowodu w postępowaniu upadłościowym, zob. m.in. postanowienia Sądu Najwyższego z dnia 14 czerwca 2000 r., V CKN 1117/00, LEX nr 56047 oraz z dnia 19 grudnia 2002 r., V CK 112/02, LEX nr 77067).

Biorąc natomiast pod uwagę oświadczenie syndyka, który wskazał na istotne okoliczności związane z brakiem własnego mieszkania, niepełnosprawnością małoletniej córki upadłego oraz obowiązkiem kształcenia dzieci spoczywającym na rodzicach (zob. opinię - k. 40 akt niniejszej sprawy, a także kopię orzeczenia o niepełnosprawności córki upadłego – k. 16 akt sprawy XV GU 237/15) należy zgodzić się z poglądem, że nie jest możliwe ograniczenie koniecznych do utrzymania rodziny upadłego wydatków bez popadnięcia w ubóstwo (zob. wykaz wydatków wraz z zestawieniem dochodów - k. 44).

Wobec braku podstaw do podważenia prawidłowości wydanego przez Sąd Rejonowy orzeczenia zażalenia wierzycieli podlegały oddaleniu na podstawie art. 385 k.p.c. w zw. z art. 397 § 2 k.p.c. i art. 229 ustawy – Prawo upadłościowe i naprawcze.

Artur Fornal Marek Tauer Elżbieta Kala